

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مسئله ۲۶ از مسائل مفطرات صوم این بود که شخصی در مقام تقیه مضطر و مجبور به گفتن کذب علی الله و رسوله و الائمه (ع) شود، ما عرض کردیم که این نوع از کذب جزء مفطرات است و روزه را باطل می کند اما حالا می خواهیم بحث کنیم که اگر شخصی در مقام تقیه ناچار و مضطر به گفتن کذب علی الله و رسوله و الائمه (ع) شود روزه اش باطل می شود یا نه؟ باید عرض کنیم که تقیه سه صورت دارد؛ اول تقیه کتمانی می باشد که در آن انسان حقیقتی را تقیه مکتوم می کند مثلا در روایات ما آمده است که ابوطالب (ع) با اینکه ایمان آورده بود ولی چندین سال ایمان و اسلام خود را تقیه کتمان می کرد تا بهتر بتواند خدمات لازم را انجام دهد، دوم تقیه مداراتی می باشد مثل ما که با اهل سنت تقیه مداراتی داریم مثلا اهل بیت (ع) فرموده اند پشت سر آنها نماز بخوانید و در ایام حج طبق اعلام آنها اعمالتان را انجام بدهید با اینکه ما می دانیم اعمال آنها صحیح نمی باشد مثلا روایت داریم: «من صلی خلفهم کمن صلی خلف رسول الله»، سوم تقیه اضطراری می باشد که در آن شخص مضطر و مجبور می شود که مثلا در بین اهل سنت مثل آنها وضو بگیرد و یا مثل آنها نماز بخواند و بحث ما در همین مورد سوم می باشد که اگر کسی مضطر شود و لتقیه کذب علی الله و علی رسوله و علی الائمه (ع) بگوید حکمش چیست؟ شکی نیست که جائز است یعنی حکم اضطراری ثانوی آن جواز است اگر چه حکم اولی آن حرمت می باشد، خوب حالا می خواهیم بدانیم که اگر کسی لتقیه این کار را انجام داد روزه اش باطل می شود یا نه؟ صاحب عروة فرموده اند که اگر این کار را لتقیه انجام دهد روزه اش باطل نمی شود، البته در اینجا بحثهای زیادی میان فقهای ما صورت گرفته است، ما عرض کردیم که صاحب جواهر در جواهر ابتدا کلام استادش کاشف الغطاء را نقل کرده و می گوید که استادش در

کشف الغطاء فرموده که نه حرمت دارد و نه روزه اش باطل می شود ولی بعد به کلام ایشان اشکال می کند و می گوید: «بأن التقیه ترفع الإثم لا حکم الإفطار»، بنابراین قول صاحب عروة مطابق با کشف الغطاء می باشد، خلاصه صاحب جواهر خلافا لاستاد خودش می گوید که روزه این شخص باطل می شود. این بحث بین علمای ما ادامه داشته تا کتاب صوم شیخ انصاری و بعد مصباح الفقیه و بعد شراح عروة که همگی متعرض به این بحث شده اند. کسانی که در اینجا قائل به عدم بطلان صوم هستند مثل کاشف الغطاء و شیخ انصاری و مصباح الفقیه و غیرهم می گویند که ما باید ببینیم روایاتمان دلالت بر این مطلب دارند یا نه؟ بعضی ها مثل آقای حکیم در مستمسک گفته اند که این روایات انصراف دارند زیرا در آنها گفته شده آن کذبی مفطر است که حرام باشد فلذا وقتی حرمت برداشته شود دیگر مفطر صوم نمی باشد. آقای خوئی هم می فرمایند که ما قرینه دیگری بر عدم بطلان صوم داریم و آن این است که در خبر ابو بصیر کلمه ای ذکر شده که یستفاد از آن کلمه که در ما نحن فیه روزه باطل نمی باشد، خبر ابو بصیر که خبر ۲ از باب ۲ از ابواب ما یمسک عنه الصائم بود این خبر است: «و باسناده عن الحسین بن سعید: عن ابن ابی عمیر: عن منصور بن یونس، عن أبی بصیر قال: سمعت أبا عبدالله (ع) يقول: الکذبة تنقض الوضوء و تفتقر الصائم، قال: قلت له: هلکننا، قال: لیس تذهب، إنما ذلك الکذب علی الله و علی رسوله و علی الائمه (ع)» آن کلمه «هلکننا» است یعنی آن کذبی که از جهت حرمت موجب هلاکت است کذب علی الله و علی رسوله و علی الائمه (ع) می باشد زیرا حرام است و گناه بزرگی می باشد فلذا اگر شارع حرمت و گناه بودن آن را بردارد دیگر مفطر نمی باشد و شیخ انصاری هم همین را می فرماید، بنابراین دیگر بستگی به اجتهاد ما دارد که از میان اقوالی که عرض کردیم کدام را انتخاب کنیم اما ظاهرا در اینجا بین برداشتن حرمت و مفطر بودن ملازمه وجود دارد و هر دوی آنها برداشته

می شوند و نظر ما هم همین است که ظاهراً این نوع از کذب تقیة روزه را باطل نمی کند .

صاحب عروة در مسئله ۲۷ می فرمایند : (مسئله ۲۷) : إذا قصد الكذب فبان صدقا دخل في عنوان قصد المفطر بشرط العلم بكونه مفطرا . اگر شخصی قصد کذب علی الله و رسوله و الائمة(ع) را کرد و گفت ولی بعد معلوم شد حرفش دروغ نبوده این بحث داخل در عنوان قبلی یعنی بحث قصد مفطر می شود فلذا اگر نیت قطع و قاطع را مبطل صوم بدانیم در اینجا هم باید بگوئیم روزه اش باطل می شود منتهی به شرطی که بداند این نوع از کذب مفطر صوم می باشد .

(مسئله ۲۸) : إذا قصد الصدق فبان كذبا لم يضر كما اشير اليه . اگر قصد کرد راست بگوید ولی بعد معلوم شد حرفی که زده بوده در واقع دروغ بوده روزه اش باطل نمی شود زیرا مفطری روزه را باطل می کند که با قصد و تعدد انجام شود.

(مسئله ۲۹) : إذا أخبر بالكذب هزلا بأن لم يقصد المعنى أصلا لم يبطل صومه . اگر شخصی به صورت شوخی و هزل از دروغی خبر بدهد به این صورت که اصلاً معنی خاصی را قصد نکند در این صورت روزه اش باطل نمی شود زیرا در اخبار ما آن کذبی مبطل صوم شمرده شده است که در آن انسان جدا و عمدا کذب علی الله و علی رسوله و علی الائمة(ع) را قصد کند . (اشکال و پاسخ استاد) : ما روایاتی داریم که در آنها آمده است : « لا يطعم الرجل طعم الايمان حتى يترك الكذب هزله و جدّه » ؛ گاهی از اوقات که دروغ به صورت شوخی می باشد در واقع اخبار نیست بلکه یک نوع اقرار به جهل می باشد و به همین خاطر است که شارع مقدس آن را نمی پسندد ، بنابراین دروغ به صورت شوخی و هزلاً حرام است ولی مبطل صوم نمی باشد .

و الحمد لله رب العالمين اولاً و آخراً و صلى الله على

محمد و آله الطاهرين

